EXAMENSARBETE INOM BYGGTEKNIK OCH DESIGN
GRUNDNIVÅ 15 HP
STOCKHOLM, SVERIGE 2026

Fuktsäkerhet i övergången mellan projektering och produktion

En studie om vad som krävs för att möta nya byggregler

Moisture safety in the transition between design and construction

A study on what is required to meet new building regulations

Ali Al Weddi

Mohamad Al Mohamad

TRITA-ABE-MBT-26363

Sammanfattning

Fuktproblem är en återkommande utmaning inom byggbranschen och kan leda till skador, ökade kostnader och försämrad inomhusmiljö. Problemen beror inte endast på tekniska faktorer, utan kan även kopplas till otydliga krav, bristande kommunikation, oklara ansvarsfördelningar, bristande dokumentation samt svag uppföljning och kontroll. Samtidigt uppdaterar Boverket byggreglerna till funktionskrav.

Syftet med denna studie är att undersöka vad som krävs i övergången mellan projektering och produktion för att säkerställa att fuktsäkerhetskraven enligt de nya byggreglerna uppfylls. Målet är att identifiera och utvärdera hjälpmedel och arbetssätt som kan stödja arbetet. Studien bygger på en kvalitativ dokumentstudie bestående av främst regelverk och rapporter med fokus på fuktsäkerhet, dokumentation och arbetssätt i byggprocessen.

Studien har identifierat sex huvudsakliga problemområden som påverkar hur väl fuktsäkerheten säkerställs i övergången mellan projektering och produktion. De identifierade problemområdena är oklara ansvarsfördelningar, otydliga krav, otydlig kommunikation mellan byggskeden, bristande kompetens, bristande dokumentation samt bristande uppföljning och kontroll. Detta arbete visar även att hjälpmedel och arbetssätt som exempelvis fuktsäkerhetsprogram, fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan, fuktmätningar, fuktronder, kontrollpunkter, avvikelsehantering och fuktsäkerhetsdokumentation kan vara till hjälp för fuktsäkerhetsarbetet.

Nyckelord: Fuktsäkerhet, projektering, produktion, nya byggregler, funktionskrav, ByggaF, dokumentation

Abstract

Moisture problems are a recurring challenge in the construction industry and can lead to building damage, increased costs, and a poorer indoor environment. These problems are not only caused by technical factors, but can also be linked to unclear requirements, poor communication, unclear distribution of responsibilities, insufficient documentation, and weak follow-up and control. At the same time, Boverket is updating its building regulations, where the rules are based on functional requirements.

The purpose of this study is to examine what is required in the transition between design and construction to ensure that the moisture safety requirements according to the new building regulations are fulfilled. The aim is to identify and evaluate tools and working methods that can support the work. The study is therefore based on a qualitative document study, mainly consisting of regulations and reports focusing on moisture safety, documentation and working methods in the construction process.

The results show that the transition between the design phase and construction phase is affected by six problem areas. These are unclear distribution of responsibilities, unclear requirements, unclear communication between construction stages, lack of competence, insufficient documentation, as well as follow-up and control. This study also shows that tools and working methods, such as moisture safety programs, moisture safety descriptions, moisture safety plans, moisture measurements, moisture inspections, checkpoints, deviation management and moisture safety documentation, can support moisture safety work.

Keywords: Moisture safety, design, construction, new building regulations, functional requirements, ByggaF, documentation

Förord

Under detta arbete har vi fått en större förståelse för hur fuktsäkerhetsarbetet påverkas i övergången mellan projektering och produktion. Vi har fått en klarare förståelse för hur krav, ansvar, dokumentation och uppföljning måste samverka för att fuktsäkerheten inte enbart ska säkerställas i projekteringen, utan även kunna realiseras i det praktiska genomförandet.

Vi vill därför rikta ett stort tack till Anders Kumlin för hans breda kunskap inom fukt och för de råd och perspektiv som han har gett oss under arbetets gång. Vi vill även tacka vår handledare Elin Kumlin som är en fuktsakkunnig och byggdoktor, för all hjälp och återkoppling. Det har varit stunder i början av arbetet då vi verkligen känt oss osäkra med hur vi ska ta oss vidare med detta arbete, hennes vägledning och tillgänglighet har därför varit till stor hjälp för oss.

Stockholm, Maj 2026

Ali Al Weddi

Mohamad Al Mohamad

Innehållsförteckning

Sammanfattning iii
Abstract iv
Förord v
Begrepp och definitioner 1
1 Introduktion 2
1.1 Bakgrund 2
1.2 Syfte och mål 2
1.3 Avgränsningar 3
2 Nya byggregler 4
2.1 Från detaljreglering till funktionskrav 4
2.2 Osäkerhet kring regler 4
2.3 Fackmässighet och dokumentation 5
2.4 Byggaktörer 5
2.5 Fuktsäkerhet i nordiska byggregler 6
3 Byggprocessen 7
3.1 Skeden i byggprocessen 7
3.2 Projekteringsskedet 8
3.3 Produktionsskedet 9
4 Fuktsäkerhet 11
4.1 Bakgrund och lagstiftning 11
4.2 Fuktsäkerhetsprogram 11
4.3 Fuktsäkerhetsbeskrivning i projekteringen 11
4.4 Fuktriskanalys 12
4.5 Fuktsäkerhetsplan 12
4.6 Fuktmätningar 12
4.7 Fuktronder 13
4.8 Fuktsäkerhetsdokumentation 13
4.9 Kontrollpunkter 13
4.10 Avvikelsehantering 14
4.11 Skriftlig dokumentation 14
5 Metod 16
6 Resultat 17
6.1 Identifierade problemområden 17
6.2 Identifierade arbetssätt och hjälpmedel 18
7 Diskussion och slutsatser 19
7.1 Diskussion 19
7.2 Slutsatser 23
7.3 Fortsatta studier 24
Litteratur 25

Begrepp och definitioner

Byggherre - Person, företag eller organisation som ansvarar för att ett byggprojekt genomförs enligt gällande krav.[1]

Funktionskrav - Krav som beskriver vad som ska uppnås (önskad effekt/resultat) snarare än hur det ska göras.[2]

Fuktsäkerhetsprojektering - Under projekteringsskedet, en systematisk process för att säkerställa att byggnader inte får fuktrelaterade skador som påverkar hygien eller hälsa.[3]

Fuktsakkunnig - Person som har särskild kompetens och erfarenhet inom fuktsäkerhet och som arbetar med att säkerställa fuktsäkerhet genom hela byggprocessen.[4]

Fuktsäkerhetsansvarig - Person som är ansvarig för fuktsäkerhetsarbetet hos respektive projektör, leverantör eller entreprenör.[5]

Entreprenör - Person, företag eller organisation som tar en idé för en byggnad och möjliggör den genom att samla resurser, planera och bygger byggnaden till en färdig verklig byggnad.[6]

Byggfukt - Är det överskott av vatten som finns i material vid tillverkning eller leverans och den fukt som tillkommer under byggnadstiden och som ska torka ut innan fuktinnehållet i byggnaden är i jämvikt med omgivningen.[7]

Aktör - Person, ett företag, en organisation eller en myndighet som deltar i byggprocessen. Byggherrar, konsulter och entreprenörer är aktörer.[8]

Allmänna råd - Generella rekommendationer från myndigheter som beskriver eller talar om hur lagar och bindande föreskrifter ska tillämpas i praktiken.[9]

[1] Boverket, *Byggherrens ansvar,* Hämtad 16/5/2026
[2] Upphandlings myndigheten, *Funktionskrav i upphandling,* Hämtad 16/5/2026
[3] Boverket, *Fuktsäkerhetsprojektering,* Hämtad 16/5/2026
[4] Fuktcentrum, *Diplomerad Fuktsakkunnig,* Hämtad 16/5/2026
[5] Fuktcentrum, *Fuktsäkerhetsansvarig Produktion,* Hämtad 16/5/2026
[6] Wikipedia, *Entreprenör,* Hämtad 16/5/2026
[7] Teknikhandboken, *Byggfukt,* Hämtad 16/5/2026
[8] Boverket, *Roller och ansvar,* Hämtad 16/5/2026
[9] Skolverket, *Allmänna råd,* Hämtad 16/5/2026

1 Introduktion

Byggprocessen består av flera skeden där krav, information och beslut behöver föras vidare mellan olika aktörer. En viktig del är övergången mellan projektering och produktion, där det som har planerats och projekterats ska omsättas i praktiskt utförande. Denna rapport behandlar fuktsäkerheten i denna övergång.[10]

1.1 Bakgrund

Fuktproblem är en återkommande utmaning i byggbranschen och kan leda till skador, ökade kostnader och en försämrad inomhusmiljö.[11] Tidigare kartläggningar och studier visar att orsaker till fuktproblem ofta inte enbart är tekniska, utan även kopplade till otydliga krav, bristande kommunikation, oklara ansvarsfördelningar, bristande uppföljning och kontroll, dokumentation och kompetens i byggprocessen.[12]

Samtidigt pågår en förändring av Boverkets byggregler, där reglerna utformas som funktionskrav. Det innebär att regelverket anger vad som ska uppfyllas, medan branschen i högre grad behöver visa hur kraven kan uppfyllas i praktiken. Inom fuktsäkerhet blir detta särskilt viktigt, eftersom krav och risker behöver hanteras genom hela byggprocessen.[13]

Branschstandarden ByggaF används som stöd för att arbeta systematiskt med fuktsäkerhet från tidiga skeden till produktion och förvaltning. Denna studie bygger vidare på dessa tidigare underlag genom att fokusera särskilt på övergången mellan projektering och produktion.[14]

1.2 Syfte och mål

Syftet med denna studie är att öka förståelsen för hur övergången mellan projektering och produktion kan underlättas för att säkerställa att fuktsäkerhetskrav enligt de nya byggreglerna uppfylls.

Målet är att identifiera och utvärdera konkreta hjälpmedel och arbetssätt som kan stödja ett systematiskt fuktsäkerhetsarbete. Resultatet ska kunna ligga till grund för förbättrade arbetssätt inom byggbranschen.

Frågeställning:

- Vad krävs i övergången mellan projektering och produktion för att nya byggregler ska kunna uppfyllas?

[10] Boverket, *BFS 2024:8,* Hämtad 4/4/2026
[11] Boverket, *Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn,* Hämtad 5/5/2026
[12] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 5/4/2026
[13] Boverket, *Konsekvensutredning BFS 2024:8,* Hämtad 5/5/2026
[14] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 5/4/2026

1.3 Avgränsningar

Denna studie avgränsas till att undersöka fuktsäkerhetsarbetet i övergången mellan projektering och produktion, med fokus på vilka hjälpmedel och arbetssätt som kan underlätta uppfyllandet av de nya byggreglerna. Studien kommer därmed inte att omfatta hela byggprocessen.

Vidare avgränsas studien till att enbart behandla faktorer som ansvarsfördelning, kravställning, kommunikation, kompetens, dokumentation samt uppföljning och kontroll. Studien omfattar varken praktiska mätningar, analyser i fuktberäkningsprogram eller intervjuer. Denna avgränsning görs för att möjliggöra ett tydligt fokus på övergången mellan projektering och produktion samt på de dokumenterade krav, arbetssätt och hjälpmedel som reglerar fuktsäkerhetsarbetet i detta skede.

2 Nya byggregler

Införandet av Sveriges nya byggregler innebär en omfattande förändring av bygglagstiftningen[15]. Reformen påverkar hela kedjan från projektering till utförande och ställer nya krav på kompetens och planering[16]. Ändringen från detaljstyrning till funktionsbaserade krav anses, ur myndigheternas perspektiv, ge ökad frihet och flexibilitet samt öppna för nya möjligheter för branschen och dess aktörer. Boverket syftar till att skapa ett mer flexibelt och innovationsfrämjande regelverk som inte begränsar byggherrar, konstruktörer och entreprenörer till specifika tekniska lösningar[17].

2.1 Från detaljreglering till funktionskrav

Tidigare allmänna råd i Boverkets byggregler (BBR) har tagits bort, vilket är bland de mest genomgripande förändringarna i reformen[18]. De tidigare reglerna i BBR och EKS (Europeiska konstruktionsstandarder) ersätts nu av nio nya grundförfattningar där funktionskrav står i centrum. Dessa anger vad som ska uppnås, men inte hur det ska uppnås[19]. Förändringen omfattar hundratals regler, från mindre justeringar till stora förändringar[20].

Genom att ta bort de allmänna råden hoppas man öppna för ett mer balanserat mottagande av alternativa lösningar[21]. Den grundläggande lagstadgade säkerhetsnivån är dock oförändrad, men vägen till uppfyllnad blir friare[22].

För att säkerställa en mer rättvis övergång kan byggherren under en övergångsperiod, från 1 juli 2025 till 30 juni 2026, välja att antingen tillämpa de äldre byggreglerna (BBR och EKS) eller de nya byggreglerna. Det är dock inte tillåtet att blanda ihop regelverken inom ett och samma projekt[23].

2.2 Osäkerhet kring regler

Trots att övergångsperioden snart löper ut är användningen av de nya byggreglerna märkbart låg. Svensk Byggtjänst undersökning visar att bara 12,7% av byggaktörerna har valt att använda det nya regelverket i sina projekt under övergångsperioden. Hälften av aktörerna anser sig vara redo att börja arbeta fullt ut enligt de nya byggreglerna när de blir tvingande den 1 juli 2026.

[15] Boverket, *Om Boverkets nya byggregler,* Hämtad 10/5/2026
[16] Sveriges Allmännytta, *Nya byggregler 2025 – vad innebär de för allmännyttan?,* Hämtad 10/5/2026
[17] Boverket, *Möjligheternas byggregler – en vägledning*, Hämtad 10/5/2026
[18] Boverket, *Om Boverkets nya byggregler,* Hämtad 10/5/2026
[19] Boverket, *Om Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026
[20] MaléOn, *Vilka ändringar i Boverkets nya byggregler 2025?,* Hämtad 11/5/2026
[21] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026
[22] Sustend, *Nya BBR 2025 – Möjligheternas byggregler,* Hämtad 11/5/2026
[23] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026

Samtidigt lyfter Svensk Byggtjänst att låg kunskap om de nya byggreglerna kan leda till framför allt ökade kostnader.[24]

Det blir en stor utmaning att få byggsektorn att ta ansvar för att själva verifiera att funktionskraven uppfylls, genom beräkningar, provningar eller mätningar. Detta kommer kräva nya sätt att samarbeta på, samt mer kompetens.[25]

2.3 Fackmässighet och dokumentation

I och med införandet av Boverkets nya byggregler faller ett tydligare ansvar på byggherren att visa fackmässighet.[26] Enligt Plan- och bygglagen har byggherren det yttersta ansvaret för att projektering och utförande uppfyller gällande krav. Detta innebär att dokumentation av aktörernas kompetens och metoder måste kunna redovisas tydligt för kommunens byggnadsnämnd, exempelvis inför ett tekniskt samråd.[27] Krav på fackmässighet, kontroll i både projektering och utförande samt dokumentation av kontroller innebär att rätt kompetens behöver säkerställas redan i upphandlingen av konsulter, arkitekter och entreprenörer.[28]

Krav på dokumentation har skärpts betydligt i de nya byggreglerna. Utöver en dokumenterad projektering och dokumenterade kontroller krävs nu även dokumentation av fukt-, luft- och vattensäkerhet i den färdiga byggnaden, samt krav på bullerskyddsdokumentation.[29]

En annan viktig reform som lyfts fram är förtydligandet kring mindre avvikelser. Det är nu tydligt att byggherren, inte kommunen, i projekteringen ska avgöra om mindre avvikelser från de tekniska egenskapskraven ska göras, givet att vissa villkor är uppfyllda. Sådana avvikelser ska dokumenteras och styrkas för att sedan bedömas vid start- och slutbesked.[30]

2.4 Byggaktörer

En undersökning från Arkitektupproret visar att många arkitekter är kritiska till de nya byggreglerna och menar att det nya regelverket riskerar att leda till försämrad byggkvalitet.[31] Samtidigt blir det avgörande för byggherrar att ställa tydliga krav i beställningar och upphandlingar, eftersom de nya reglerna inte längre ger lika detaljerad vägledning som tidigare. Boverket lyfter att branschrekommendationer och branschvägledningar kan användas som stöd för att tolka och redovisa hur kraven uppfylls.[32]

[24] Svensk Byggtjänst, *Få har använt nya byggreglerna,* Hämtad 11/5/2026
[25] RISE, *Så påverkas branschen av Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026
[26] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026
[27] Sveriges Riksdag, *Plan- och bygglag (2010:900),* Hämtad 11/5/2026
[28] Kilpatrick, *Flera nya regler och branschkrav – det här behöver du veta inför 2026,* Hämtad 12/5/2026
[29] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 12/5/2026
[30] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 12/5/2026
[31] Bostadspolitik, *Arkitekter: Sämre byggnader med nya byggregler,* Hämtad 12/5/2026
[32] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 12/5/2026

2.5 Fuktsäkerhet i nordiska byggregler

I Norge behandlas fukt i byggteknisk föreskrift, TEK17. Här framgår att fuktsäkerhet i projekteringen innebär att material, produkter, konstruktioner och byggnadsdetaljer ska bedömas utifrån risken för framtida fuktskador. Fuktkänsliga produkter ska hållas torra under lagring, transport och under byggfasen.[33] Man har som krav att fuktinnehållet måste mätas för att man ska kunna dokumentera att kravet är uppfyllt.[34]

Danmark använder sig av regelverket BR18. Här framgår att byggnader ska projekteras, utföras och underhållas så att vatten och fukt inte innebär någon risk för personers hälsa eller skador på byggnaden.[35] Det tas upp att byggnadskonstruktioner och byggmaterial inte får ha ett fuktinnehåll som vid inflyttning innebär risk för mögeltillväxt.[36]

I Finland finns det en förordning om byggnaders fuktttekniska funktioner. Miljöministeriet framhåller att det ska göras en fuktsäkerhetsbeskrivning för tillståndspliktiga byggprojekt. I denna beskrivning ska det bland annat ingå kritiska fuktrisker under projektet, åtgärder för hur riskerna kan avvärjas, hur byggmaterial och byggnadsdelar skyddas, men också hur uttorkning av konstruktioner säkerställs.[37]

[33] Direktoratet for byggkvalitet, *TEK17 Generelle krav om fukt,* Hämtad 12/5/2026
[34] Direktoratet for byggkvalitet, *TEK17 Byggfukt,* Hämtad 12/5/2026
[35] Social- og Boligstyrelsen, *Bygningsreglementet BR18 Fugt og vådrum*, Hämtad 12/5/2026
[36] Social- og Boligstyrelsen, *Bygningsreglementet BR18 Fugt og vådrum*, Hämtad 12/5/2026
[37] Miljöministeriet, *Ny förordning förutsätter en fuktsäkerhetsbeskrivning för byggprojekt,* Hämtad 12/5/2026

3 Byggprocessen

Byggprocessen omfattar de moment och beslut som genomförs efter att lov har beviljats eller en anmälan har gjorts. I processen ingår bland annat byggherrens ansvar, kontrollplan och tekniskt samråd. Plan- och bygglagstiftningen anger ramarna för att byggåtgärder ska uppfylla samhällets krav, medan kontrollplaner och projekthandlingar används för att beskriva hur kraven ska hanteras i det specifika projektet.[38]

I ett byggprojekt är det flera aktörer som påverkar resultatet. Byggherren har huvudansvaret över att åtgärden genomförs enligt de krav som gäller enligt plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen samt Boverkets föreskrifter. Boverket beskriver också att byggherren ansvarar för att en kontrollplan tas fram och följs i de fall den krävs.[39] Kontrollplanen används som ett kravställande dokument där det ska framgå vilka kontroller som ska göras, vad kontrollerna gäller och vem som ska utföra dem.[40]

3.1 Skeden i byggprocessen

ByggaF beskriver fuktsäkerhetsarbetet som en process som följer byggprojektets skeden från tidig planering till projektering, produktion och vidare in i förvaltning. Processen utgår från att fuktsäkerheten inte kan hanteras som en enskild kontroll i slutet av projektet, utan behöver planeras, dokumenteras och kommuniceras från start till slut. I de tidiga skedena formuleras fuktsäkerhetskrav och förutsättningar. Under projekteringen omsätts dessa till tekniska lösningar, riskbedömningar och handlingar, vilka sedan ska ligga till grund för arbete på byggarbetsplatsen under produktion.[41]

I både planerings- och kravställningsskedet får byggherrens krav en stor betydelse. ByggaF anger att byggherren ska fatta beslut om fuktsäkerhetskrav och rutiner för hur kraven ska följas upp. Samtidigt lyfts att fuktskador kan bero på oklara ansvarsfördelningar, otydliga krav, otydlig kommunikation mellan skeden, bristande kompetens och brister i uppföljning.[42]

Vidare betonar ByggaF att byggprocessens olika skeden inte är fristående från varandra. Information som tas fram i ett skede används som underlag i nästa. I fuktsäkerhetsarbetet gäller detta bland annat fuktsäkerhetskrav, identifierade riskmoment, kritiska konstruktioner, kontrollpunkter och dokumenterade åtgärder.[43]

[38] Boverket, *Byggprocessen - Vägledning från PBL kunskapsbanken,* Hämtad 12/5/2026
[39] Boverket, *Kontrollplan,*
[40] Boverket, *Kontrollplanens innehåll,* Hämtad 12/5/2026
[41] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 12/5/2026
[42] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 12/5/2026
[43] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 12/5/2026

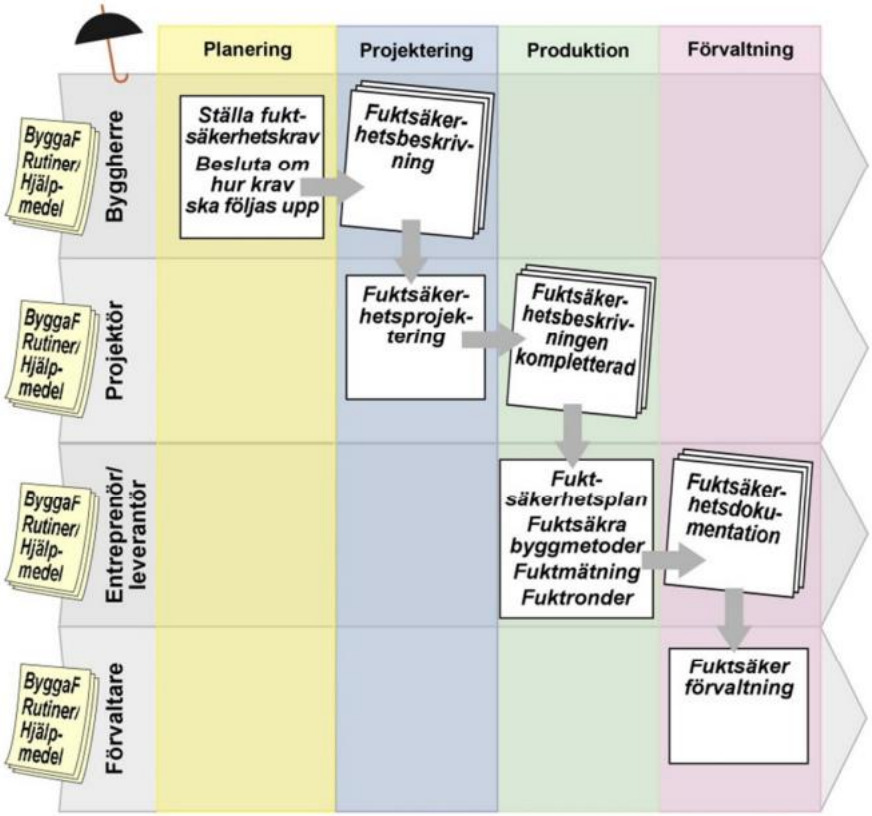

ByggaF - metod för fuktsäker byggprocess.

Figur 1. ByggaF som metod för fuktsäker byggprocess.[44]

3.2 Projekteringsskedet

Under projekteringsskedet tas byggnadens lösningar, handlingar och tekniska förutsättningar fram. Boverkets nya byggregler anger att byggnader ska projekteras så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven uppfylls.[45] I konsekvensutredningen BFS 2024:8 framgår att dokumentation från projekteringen ofta är bristfällig och att dokumentation behövs för att kunna verifiera att kraven uppfylls.[46] Projekteringen behöver därför dokumenteras systematiskt. Dokumentationen kan omfatta exempelvis information om byggnadens användning, dimensionerande förhållanden och bedömda hälsorisker samt hur dessa ska hanteras när det behövs.[47]

I projekteringen ska byggherrens krav kunna omsättas till tekniska lösningar och handlingar som går att använda i produktionen. Detta blir särskilt viktigt när regelverket är

[44] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 12/5/2026
[45] Boverket, *BFS 2024:8,* Hämtad 13/5/2026
[46] Boverket, *Konsekvensutredning BFS 2024:8,* Hämtad 13/5/2026
[47] Boverket, *BFS 2024:8,* Hämtad 13/5/2026

funktionsbaserat. Föreskrifterna anger vad som ska uppnås, medan lösningar och metoder behöver väljas och redovisas av projektets aktörer.

Konsekvensutredningen till BFS 2024:8 beskriver att de nya föreskrifterna består av teknik- och materialneutrala funktionskrav som ska kunna verifieras, och att handböcker, standarder, branschstandarder och branschöverenskommelser får en viktig roll vid tolkningen av reglerna.[48]

För fuktsäkerhetsarbetet beskriver ByggaF att projekteringen ska behandla fuktrelaterade risker, kritiska konstruktioner och valda lösningar. Fuktsäkerhetsprojekteringen ska dokumenteras och resultatet ska utgöra ett tydligt underlag för produktionen. Projekteringsskedet får därmed en avgörande roll för att både säkerställa att de tekniska lösningarna är fuktsäkra och för att den information som behövs i produktionen - såsom identifierade riskmoment, kontrollpunkter och krav på åtgärder - överlämnas till entreprenör, leverantör och fuktsäkerhetsansvarig produktion.[49]

3.3 Produktionsskedet

Produktionsskedet är det skede där projekterade lösningar ska omsättas i praktiskt utförande på byggarbetsplatsen. BFS 2024:8 anger att utförandet ska kontrolleras och resultatet av kontrollerna dokumenteras. Föreskriften anger också att byggandet ska följa de handlingar som har tagits fram under projekteringen.[50]

I ByggaF beskrivs produktionsskedet genom rollen som fuktsäkerhetsansvarig i produktionen och genom fuktsäkerhetsplanen. Den fuktsäkerhetsansvarige ska identifiera fuktkritiska moment, konstruktioner och installationer. Fuktsäkerhetsplanen ska beskriva hur fuktsäkerhetsarbetet ska genomföras under produktionsskedet och vilka kontroller och mätningar som är nödvändiga för att uppfylla ställda krav. De kontrollpunkter som har tagits fram under projekteringen ska ingå i planen och ligga till grund för uppföljning och kontroll.[51]

Publikationen ”Fukthandbok för säker träbyggnadsproduktion” behandlar fuktrelaterade frågor som uppstår i produktionsskedet och omfattar även transporten från tillverkare eller leverantör till byggarbetsplatsen. Handboken tar upp moment som transport, mottagning, tillfällig lagring, montage, skydd mot nederbörd och uttorkning efter uppfuktning. Det framgår dessutom att fuktsäkerhetsarbetet på byggarbetsplatsen påverkas av hur arbetet har hanterats i tidigare skeden, framför allt genom byggherrens kravställning, omfattning av fuktsäkerhetsprojekteringen och planering av fuktsäkerhetsåtgärder.[52]

I plan- och byggprocessen har kontrollplanen en specifik roll. Boverket förklarar att kontrollplanen enligt PBL är ett dokument som innehåller de viktigaste kontrollerna som behövs för att säkerställa att samhällets krav kan antas bli uppfyllda. Kontrollplanen utformas ofta som en matris och ska vara anpassad till det enskilda projektet.[53] I den ska det framgå vilka kontroller

[48] Boverket, *Konsekvensutredning BFS 2024:8,* Hämtad 13/5/2026
[49] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 13/5/2026
[50] Boverket, *BFS 2024:8,* Hämtad 13/5/2026
[51] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 13/5/2026
[52] Svensk Trä, *Fukthandbok för säker träbyggnadsproduktion,* Hämtad 13/5/2026
[53] Boverket, *Kontrollplan,* Hämtad 13/5/2026

som ska göras, vad de avser, vem som ska utföra dem, hur och när kontrollerna ska göras, vad resultatet ska jämföras mot och hur resultatet ska redovisas. Kontrollplanen kan även innehålla uppgifter om anmälningar till byggnadsnämnden och vilka arbetsplatsbesök byggnadsnämnden bör göra. Boverket framhåller också att kontrollerna bör begränsas till de kritiska momenten i bygg- eller rivningsåtgärden.[54]

[54] Boverket, *Kontrollplanens innehåll,* Hämtad 13/5/2026

4 Fuktsäkerhet

4.1 Bakgrund och lagstiftning

Fuktsäkerhetsarbetet regleras i Boverkets byggregler BBR, Plan- och bygglagen PBL samt Plan- och byggförordningen PBF. Det övergripande kravet i BBR, kapitel 6 om hygien, hälsa och miljö, kräver att byggnader och deras installationer ska utformas på sådant sätt att fukt inte orsakar skador, lukt eller mikrobiell växt som kan påverka hygien eller hälsa.[55]

Begreppet fuktsäkerhetsprojektering infördes som begrepp i BBR under 2006 och sedan 2007 har Fuktcentrum i Lunds universitet börjat utbilda diplomerade fuktsakkunniga för att säkerställa tillräcklig kompetens ute i branschen.[56] Sedan dess har lagar och regler fortsatt att utvecklas sida vid sida med branschen.

Strävan efter systematiskt arbete inom fuktsäkerhet har utvecklat branschstandarder som säkerställer, dokumenterar och kommunicerar fuktsäkerheten i hela byggprocessen, från planering till förvaltning.[57] Dessa dokument och aktiviteter som ingår i ett systematiskt fuktsäkerhetsarbete presenteras nedan.

4.2 Fuktsäkerhetsprogram

Ett fuktsäkerhetsprogram är ett styrande dokument eller en del av ett styrande dokument som talar om byggherrens övergripande krav på fuktsäkerhet i ett byggprojekt. Stora offentliga byggherrar kan ha egna fuktsäkerhetsprogram som inte är projektspecifika.[58] Fuktsäkerhetsprogrammet upprättas före projekteringen och kan innehålla både tekniska krav och krav på hur fuktsäkerhetsarbetet ska bedrivas och dokumenteras i projektering, produktion och förvaltningskeden. Dokumentet i sin helhet, eller delar av det, kan tas med i de kontraktshandlingar som berör fuktsäkerhet eller i andra säkerhetsprogram.[59]

Syftet med fuktsäkerhetsprogrammet kan också vara att, från början, etablera ett gemensamt mål och tydliga riktlinjer för alla deltagande aktörer, från projektörer till entreprenörer och förvaltare. Programmet fungerar som en beställning från byggherren där den anger vad som krävs och vilka aktiviteter som ska utföras. Det är ett övergripande styrdokument som därefter preciseras genom en fuktsäkerhetsbeskrivning och en fuktsäkerhetsplan.

4.3 Fuktsäkerhetsbeskrivning i projekteringen

En fuktsäkerhetsbeskrivning är den centrala handlingen som presenterar byggherrens fuktkrav i projektet och ligger som grund för hela fuktsäkerhetsarbetet. En fuktsäkerhetsprojektering ska utföras för alla byggnadsdelar och dess anslutningar samt genomföringar som utsätts för någon form av fuktbelastning. Beskrivningen bör innehålla en systematisk genomgång och

[55] Boverket, *Fuktsäkerhet i BBR – PBL kunskapsbanken,* Hämtad 14/5/2026
[56] Byggteknikförlaget, *Dags att bredda begreppet fuktsäkerhetsprojektering,* Hämtad 14/5/2026
[57] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 14/5/2026
[58] Genomlysning ByggaF, *Malmöuniversitets webbportal,* Hämtad 14/5/2026
[59] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* Hämtad 14/5/2026

dokumentation av projektets förutsättningar ur fuktsäkerhetssynpunkt, med identifierade kritiska byggnadsdelar och de tänkta lösningarna för att hantera dessa. Den fuktsakkunnige ska granska konstruktionsritningar och upprätta fuktsäkerhetsbeskrivningen. Beskrivningen utgör grunden för den efterföljande fuktsäkerhetsplanen i produktionsskedet.[60]

4.4 Fuktriskanalys

För att systematiskt identifiera, bedöma och hantera risker för fuktproblem i ett byggprojekt kan man upprätta en fuktriskanalys. För att se vilken fuktbelastning de ingående materialen kommer att belastas med ska man, för varje byggnadsdel göra en fuktteknisk bedömning av hur varje tänkbar fuktkälla belastar konstruktionen och vilket fukttillstånd som förväntas uppstå. Analysen ska göras redan under projekteringsskedet för att redan då kunna påverka konstruktionslösningar och materialval innan det är för sent. I fuktanalysen kan olika saker värderas, exempelvis risk för inläckage från omgivande mark, risk för fuktvandring från betongplatta upp i vägg och/eller risk för att material utsätts för nederbörd under byggtiden. Analysen ligger sedan som grund för åtgärder i både projekterings- och produktionsskedet.[61]

4.5 Fuktsäkerhetsplan

Baserat på byggherrens fuktsäkerhetsbeskrivning upprättar entreprenören dokumentet fuktsäkerhetsplan. I Fuktsäkerhetsplanen ska det framgå hur byggherrens fuktsäkerhetskrav ska uppfyllas och verifieras under produktionsskedet. Planen redovisar hur uppföljningen kommer att ske vid byggnation av identifierade fuktkritiska byggnadsdelar och de moment som har identifierats av projektörer. Den ska fungera som ett stöd för kvalitetssäkring, rutiner för fuktronder, dokumentation av fuktmätningar samt hantering av avvikelser.[62]

4.6 Fuktmätningar

Genom fuktmätningar verifierar man att material och konstruktioner uppfyller de krav som ställs i BBR och/eller fuktsäkerhetsbeskrivning. Mätningarna genomförs i olika skeden av byggprocessen, ofta under produktionen och avslutat bygge, för att säkerställa att kritiska fukttillstånd inte överskrids. Väl undersökta och dokumenterade kritiska fukttillstånd ska användas, om sådana inte finns kan 75% RF användas som kritiskt fukttillstånd för mögelpåväxt.[63]

---

[60] Fuktcentrum, *Fuktsäkerhetsbeskrivning;* Göteborgs Stad*, RA-1903v.5.0_Fuktsäkerhetsbeskrivning,* Hämtad 14/5/2026
[61] Fuktsäkert byggande, *Fuktsäkerhetsprojektering,* Hämtad 15/5/2026
[62] Göteborgs Stad, *RA-1900-v.5.0_Fuktsäkerhetsplan_produktion,* Hämtad 14/5/2026
[63] RISE, K*ritiskt fukttillstånd för material – ett verktyg vid fuktsäkerhetsprojektering*, Hämtad 15/5/2026

4.7 Fuktronder

För att följa upp och kontrollera att fuktsäkerhetsarbetet fungerar som planerat, gör man systematiska platsbesök, fuktronder, under byggproduktionstiden. Fuktsakkunnige granskar konstruktionerna och genomför mätningar för att upptäcka eventuella avvikelser i tid. Planerade och oanmälda arbetsplatsbesök kan göras[64]. Resultatet från varje fuktrond dokumenteras i ett fuktrondsprotokoll. Fuktronder ska säkerställa att byggnaden uppförs på ett fuktsäkert sätt och att eventuella problem kan åtgärdas innan de leder till bestående skador[65].

4.8 Fuktsäkerhetsdokumentation

Fuktsäkerhetsdokumentationen är den kombinerade redovisningen av allt som gjorts för att säkerställa fuktsäkerheten i byggprojektet, från start till slut. Den inkluderar fuktsäkerhetsprogram, fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan, protokoll från fuktronder, resultat från fuktmätningar, avvikelserapporter och annan relevant skriftlig dokumentation. Byggherren ska kunna visa att byggnadens fuktsäkerhet är tillgodosedd genom dokumentationen. Dokumentationen underlättar också framtida förvaltning och kommunens handläggning av slutbesked och tillsyn. Det hjälper till att förstå varför fuktproblem uppstår i byggnaden och underlättar åtgärder ifall så blir fallet.[66]

4.9 Kontrollpunkter

För att säkerställa att fuktsäkerhetskraven uppfylls, utförs specifika moment eller kontrollpunkter på plats i byggprojektet. Byggherren måste upprätta en kontrollplan där plan för kontrollpunkter för fuktsäkerhet identifieras. Varje kontrollpunkt ska beskriva vad som ska kontrolleras, vem som utför kontrollen, när kontrollen ska ske och metoder för kontroll. Kontrollpunkter kan vara att, exempelvis kontrollera att väderskydd är korrekt monterat före en gjutning, att fukttillståndet i betongplatta är tillräckligt lågt före golvläggning och/eller att tätskikt i våtrum är korrekt utfört.[67]

[64] Upphandlingsmyndigheten, *Jämför kriterier – fuktronder*, Hämtad 15/5/2026
[65] Boverket, *Val av kontroller*, Hämtad 15/5/2026
[66] Fuktcentrum, *Fuktsäkerhetsdokumentation,* Hämtad 14/5/2026
[67] Stockholmsstad, *kontrollplaner och ritningar*, Hämtad 15/5/2026

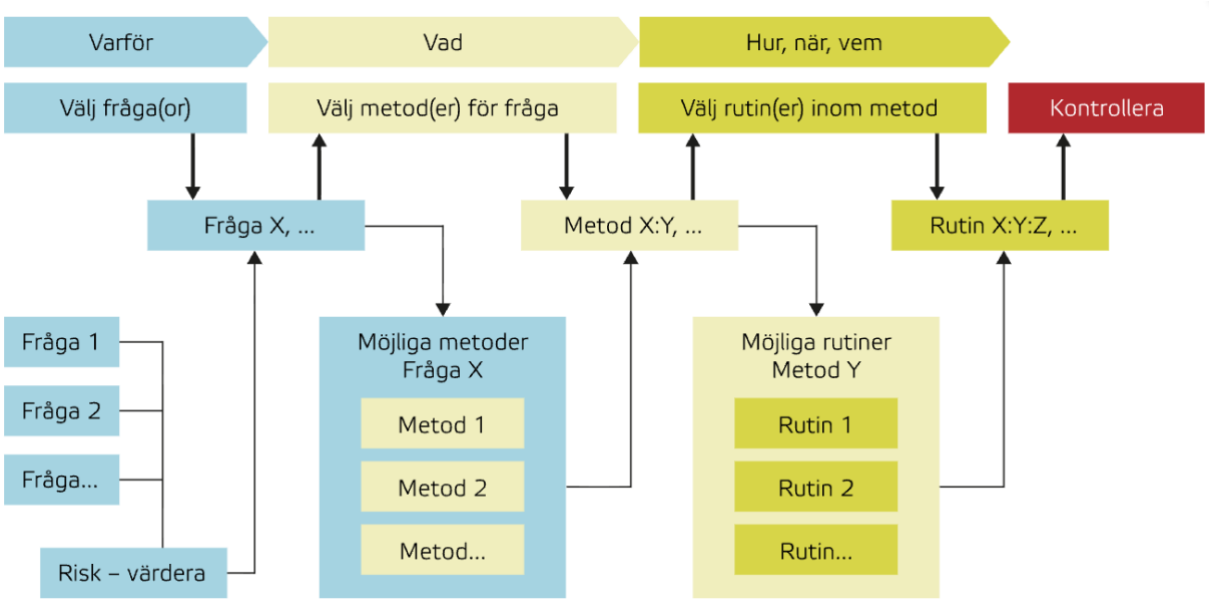

Figur 2. Ett schema som används för att välja ut kontrollmetoder.[68]

4.10 Avvikelsehantering

Avvikelsehantering är rutinerna för när något i fuktsäkerhetsarbetet inte går enligt plan. Byggherren ska själv eller genom sin kontrollansvarige, fuktsakkunnige eller någon annan utsedd person ingripa om brister uppstår och som kan försämra fuktsäkerheten.[69]

Saker det kan handla om är att material utsatts för regn under längre tid än tillåtet, att en byggnadsdel visar högre fuktnivåer än beräknat eller att en föreskriven torktid inte har hållits. Avvikelser dokumenteras skriftligt och hanteras genom att en åtgärdsplan tas fram. Åtgärden följs sedan upp med nya kontroller eller mätningar för att bevisa att problemet är löst. Små fel kan utvecklas till allvarliga fuktskador om inte en tydlig och systematisk avvikelsehantering upprätthålls.[70]

4.11 Skriftlig dokumentation

Samtliga delar i fuktsäkerhetsarbetet ska dokumenteras skriftligt. I de nya byggreglerna ställer Boverket tydligt ökade krav på dokumentation. Utan en fullständig och tydlig dokumentation kan byggherren inte styrka att reglerna efterlevts. Den samlade fuktsäkerhetsdokumentationen överlämnas till byggherren och utgör därefter ett viktigt underlag i förvaltningen, exempelvis vid framtida underhåll, ombyggnationer och skadeutredningar.[71]

---

[68] Boverket, *Val av kontroller*, Hämtad 15/5/2026
[69] Villaägarna, *Fuktsäkerhetsprogram Småhus 23 FPS 23,* Hämtad 16/5/2026
[70] Villaägarna, *Fuktsäkerhetsprogram Småhus 23 FPS 23,* Hämtad 16/5/2026
[71] Boverket, *Boverkets nya byggregler,* Hämtad 16/5/2026

Till hjälp finns det ett antal mallar som är allmänt accepterade och använda i byggbranschen. Exempelvis finns specifika mallar för fuktsäkerhetsprogram, fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan och fuktsäkerhetsdokumentation.[72]

För den som saknar egna framtagna mallar finns bland annat ByggaF-metodens vägledningar och dokument att använda. Ett antal andra mallar finns också, exempelvis fuktsäkerhetsbeskrivning som tagits fram av Göteborgs Stads fastighetsförvaltning och fuktskyddsbeskrivning av Jönköpings kommun[73].

[72] Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess*, Hämtad 16/5/2026
[73] Göteborgs Stad, *RA-1903-v.5.0_Fuktsäkerhetsbeskrivning;* Jönköpings kommun, *Fuktskyddsbeskrivning,* Hämtad 16/5/2026

5 Metod

Arbetet har utförts som en kvalitativ dokumentstudie med fokus på fuktsäkerhet i övergången mellan projektering och produktion. Studien bygger på en genomgång av regelverk, branschstandarder och rapporter som behandlar fuktsäkerhet, byggregler, dokumentation samt arbetssätt inom byggprocessen. Studien omfattar således inga intervjuer, praktiska mätningar eller simuleringar.

Metoden valdes eftersom studien inte undersöker ett specifikt byggprojekt eller en enskild aktör, utan bygger på befintliga regelverk, branschstandarder och rapporter. Intervjuer valdes därför bort för att arbetet skulle kunna avgränsas till en dokumentstudie och fokusera på vad dessa dokument föreskriver om krav, ansvar, dokumentation, kontroll och arbetssätt. Intervjuer hade kunnat ge ett mer praktiskt perspektiv, men hade krävt ett annat metodupplägg med urval av intervjupersoner, intervjufrågor och analys av intervjusvar.

Litteraturstudien utgår framför allt från Boverkets nya byggregler, BFS 2024:8, konsekvensutredningen till BFS 2024:8, ByggaF samt Boverkets kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn. Även Svenskt Träs fukthandbok för säker träbyggnadsproduktion har använts som stöd för att beskriva fuktrelaterade frågor i produktionsskedet. Dessa dokument har valts eftersom de behandlar krav, ansvar, dokumentation, kontroll och arbetssätt som är kopplade till fuktsäkerhet och fuktsäkerhetsarbetet.

Arbetet inleddes med dokumentläsning för att identifiera avsnitt som är av betydelse för studiens frågeställning. Därefter har återkommande teman sorterats ut, exempelvis ansvarsfördelning, kravställning, kommunikation, kompetens, dokumentation samt uppföljning och kontroll. Dessa teman har sedan använts för att strukturera litteraturstudien och för att tydliggöra de problem och behov som finns i övergången mellan projektering och produktion. Temana användes även för att identifiera de problemområden som presenteras i resultatet samt för att koppla dessa till relevanta hjälpmedel och arbetssätt.

Analysen bygger på en jämförelse av innehållet i de olika dokumenten. Boverkets föreskrifter används för att klargöra vilka krav som ställs, medan ByggaF används för att studera hur fuktsäkerhetsarbetet kan organiseras under byggprocessen. Boverkets kartläggning används för att belysa orsakerna till fel och skador, och Svensk Träs fukthandbok används för att beskriva fuktrisker i produktionen.

6 Resultat

Resultatet baseras på den dokumentstudie som har genomförts i detta arbete. Som tidigare nämnts omfattar studien inga praktiska mätningar, simuleringar eller intervjuer. Resultatet presenteras därför som en sammanställning av dokumentens innehåll. Resultatet är alltså inte en bedömning av ett specifikt byggprojekt, utan visar snarare en sammanställning av vad regelverk, branschstandarder och rapporter säger generellt.

6.1 Identifierade problemområden

Nedan följer de sex olika problemområden som har identifierats utifrån litteraturstudien och som anses vara relevanta för att möjliggöra en mer fuktsäker övergång från projektering till produktion.

- Oklara ansvarsfördelningar
- Otydliga krav
- Otydlig kommunikation mellan byggskeden
- Bristande kompetens
- Bristande dokumentation
- Bristande uppföljning och kontroll

6.2 Identifierade arbetssätt och hjälpmedel

Här redovisas de hjälpmedel och arbetssätt som nämns i dokumentstudien och som kan fungera som stöd för de identifierade problemområdena. Dessa kan delas in efter var i byggprocessen de främst används. Vissa hänger ihop med projektering, medan andra används i produktionen för kontroll, uppföljning och dokumentation.

Projektering:

- Fuktsäkerhetsprogram
- Fuktsäkerhetsbeskrivning (projektering)
- Fuktriskanalys

Produktion:

- Fuktsäkerhetsplan
- Fuktsäkerhetsbeskrivning (produktion)
- Fuktmätningar
- Fuktronder
- Kontrollpunkter
- Avvikelsehantering

Dokumentation:

- Fuktsäkerhetsdokumentation, inklusive skriftlig dokumentation

7 Diskussion och slutsatser

7.1 Diskussion

Övergången mellan projektering och produktion framträder som ett skede där krav, risker, ansvar och kontroller behöver följa med från projekteringen till det praktiska utförandet. Detta blir särskilt viktigt när det nya regelverket bygger på funktionskrav. När reglerna anger vad som ska uppfyllas men inte hur det ska göras, behöver projektets aktörer skapa en tydlig kedja mellan kravställning, projekterade lösningar och utförande på byggarbetsplatsen.

De sex problemområden som identifierats i resultatet kan därför inte ses som helt separata från varandra. Det beror på att otydliga krav kan leda till oklar kommunikation, oklar kommunikation kan göra att ansvarsfördelningen blir svagare och bristande dokumentation kan göra att uppföljningen och kontrollen också blir svårare. På samma sätt kan även bristande kompetens påverka hur krav tolkas, hur risker bedöms och hur avvikelser hanteras. Därför räcker det inte att enbart se på vilka hjälpmedel som finns. Det behöver också framgå hur de används tillsammans och i vilket skede de får sin betydelse.

Oklara ansvarsfördelningar framstår som ett grundläggande problemområde eftersom fuktsäkerhetsarbetet berör flera aktörer. Litteraturstudien gör det tydligt att byggherren bär det övergripande ansvaret för fuktsäkerheten i byggprojektet. Om byggherren saknar tillräcklig kunskap inom fuktsäkerhet kan det finnas behov av stöd från en fuktsakkunnig eller fuktsäkerhetsansvarig i projektering och produktion. Ett fuktsäkerhetsprogram kan här fungera som ett tidigt styrdokument där byggherrens krav anges och en gemensam utgångspunkt för projektet skapas. Men programmet är inte tillräckligt i sig. För att ansvarsfördelningen ska bli tydlig behöver kraven i programmet tas vidare till fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan och kontrollpunkter. Annars kommer det finnas en risk att ansvaret blir utspritt mellan flera roller utan att det tydligt framgår vem som ska göra vad i praktiken.

Otydliga krav hänger nära samman med de nya byggreglernas funktionsbaserade utformning. Reglerna ger större frihet i valet av lösningar, men innebär också att aktörerna behöver visa hur kraven uppfylls. Här får fuktsäkerhetsprogrammet och fuktsäkerhetsbeskrivningen olika funktioner. Programmet kan ange de övergripande kraven, medan fuktsäkerhetsbeskrivningen kan översätta kraven till projektets tekniska lösningar, risker och kritiska konstruktioner. Det räcker alltså inte att det finns fler kravformuleringar för att problemet med otydliga krav ska vara löst. Det behövs också att kraven bryts ned och görs användbara i projekteringen och i produktionen.

Kommunikation mellan projektering och produktion är ett av de mest avgörande områdena i fuktsäkerhetsarbetet. Bara kommunikation räcker inte heller, utan den måste ske på ett tydligt och utförligt sätt. Information från fuktsäkerhetsprojekteringen behöver överföras till entreprenörer, leverantörer och den som är fuktsäkerhetsansvarig i produktionen. Om information inte förs vidare tydligt kan produktionen få svårt att förstå varför vissa åtgärder, kontroller eller mätningar är viktiga. Därför är skriftlig dokumentation och informationsmöten inte bara administrativa inslag, utan viktiga delar av själva övergången mellan skedena. Den skriftliga dokumentationen ger spårbarhet och möten skapar förståelse för sådant som riskerar att försvinna när handlingar lämnas över.

Till skillnad från flera av de andra problemområdena är bristande kompetens svårare att hantera. Det beror på att kompetens inte kan lösas enbart genom dokument. Fuktsäkerhetsprogram, beskrivningar och planer kan ge struktur, men de kräver fortfarande att de deltagande aktörerna förstår fuktrisker, kritiska fukttillstånd, byggfukt, materialhantering och uppföljning. Det är av denna anledning som rollen som fuktsakkunnig blir viktig, särskilt i projekt där byggherren saknar egen tid eller kunskap för att driva fuktsäkerhetsarbetet. Samtidigt bör inte en fuktsakkunnig vara den enda som bär på kunskapen. Om de andra aktörerna inte förstår dokumenten eller åtgärderna kan fuktsäkerhetsarbetet ändå bli svagt i produktionen.

Ett annat identifierat problemområde är bristande dokumentation. Dokumentationen fungerar som en länk mellan planerade krav och senare kontroll. Som tidigare nämnts i rapporten ska projekteringen dokumenteras, och resultat från kontroller ska också dokumenteras. I fuktsäkerhetsarbetet finns det flera dokument som ger stöd till det här, bland annat fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan och fuktsäkerhetsdokumentation. En viktig skillnad mellan dessa dokument är att de inte bör ses som separata bilagor, utan snarare som delar av samma kedja. Fuktsäkerhetsbeskrivningen visar hur risker och lösningar hanterats i projekteringen, fuktsäkerhetsplanen visar hur arbetet ska följas upp i produktionen och fuktsäkerhetsdokumentationen visar vad som har genomförts.

Bristande uppföljning och kontroll kopplas tydligt till produktionsskedet. Det är i utförandet som projekterade lösningar möter praktiska förhållanden, exempelvis transporter, lagring, montage, nederbörd och uttorkning. Bristande uppföljning och kontroll är en anledning till att det är viktigt att upprätta fuktsäkerhetsplan, fuktronder, fuktmätningar, kontrollpunkter och hantera avvikelser på effektiva sätt. Fuktronder och fuktmätningar kan tydliggöra om fuktsäkerhetsarbetet fungerar som det ska under byggtiden. Kontrollpunkter ska ange vad som särskilt behöver följas upp. Avvikelsehantering är av stor betydelse när arbetet inte följer planerade krav eller när fuktnivåer, materialhantering eller väderskydd inte motsvarar det som planerats. Kontroller ska inte bara visa om något är fel, utan också leda till avvikelsehantering där felet dokumenteras, följs upp och åtgärdas.

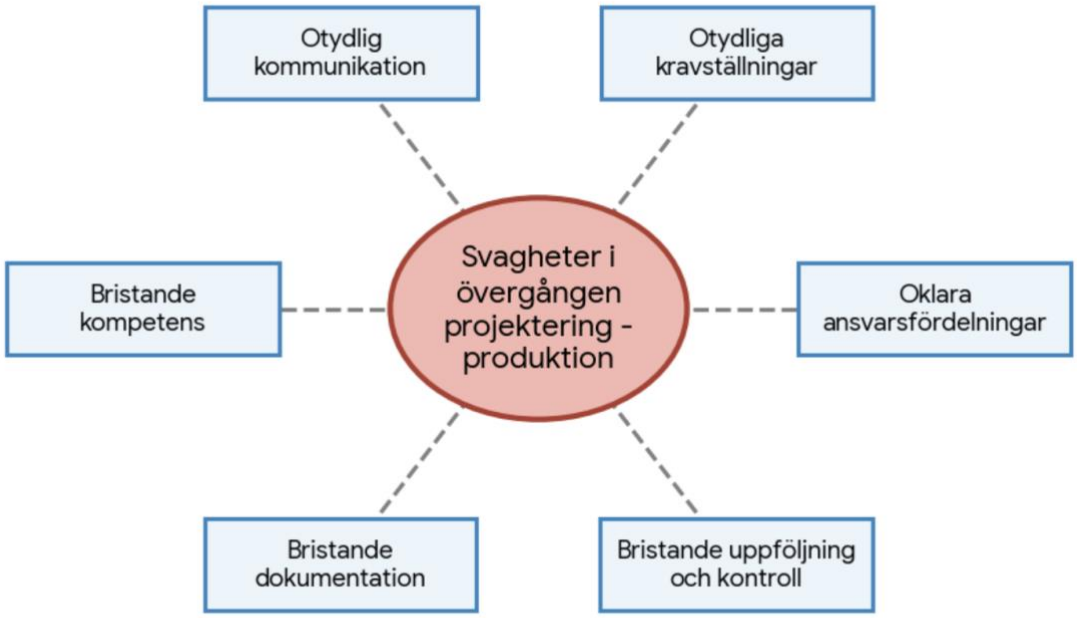

Figur 3. Illustration av de sex identifierade problemområdena.

En viktig fråga är därför vilken typ av hjälpmedel som passar bäst för respektive problemområde. Fuktsäkerhetsprogrammet har störst betydelse i början av processen, där krav och ansvar behöver fastställas. Fuktsäkerhetsbeskrivningen är viktigast i projekteringen, där risker och tekniska lösningar behöver dokumenteras och göras begripliga. Fuktsäkerhetsplanen hör tydligt till produktionen, där planerade åtgärder, kontrollpunkter och rutiner behöver användas i det praktiska arbetet. Fuktsäkerhetsdokumentationen har en mer sammanhållande roll då den samlar vad som har planerats, kontrollerats och följts upp. Fuktmätningar, fuktronder och avvikelsehantering är mer direkta verktyg i produktionen eftersom de visar om arbetet fungerar när byggnaden uppförs.

Det innebär att hjälpmedlen inte bör bedömas var för sig. Ett fuktsäkerhetsprogram må vara tydligt men ändå få liten betydelse om det inte följs av en användbar fuktsäkerhetsbeskrivning. En fuktsäkerhetsplan kan finnas, men bli svag om kontrollpunkterna inte bygger på de risker som identifierades under projekteringen. Fuktmätningar kan utföras men få begränsat värde om det saknas tydliga gränser, rutiner för dokumentation eller avvikelsehantering. Det som krävs i övergången är därför inte bara att hjälpmedlen finns, utan att de hänger ihop och används i rätt ordning.

De nordiska länderna behandlas inte för att visa att Sverige saknar fuktsäkerhetsarbete, utan för att vissa delar i deras regler och vägledningar kan vara intressanta att jämföra med svenska arbetssätt. Norge lyfter byggfukt och mätning innan produkter eller konstruktioner byggs in eller förseglas. Det är just det här som man kan jämföra med de svenska hjälpmedlen fuktmätningar, kontrollpunkter och fuktsäkerhetsplan. I ett svenskt sammanhang kan detta användas för att diskutera om kopplingen mellan mätning, dokumentation och beslut om inbyggnad i produktionsskedet behöver bli tydligare.

Danmark behandlar fukt genom krav som omfattar projektering, utförande och underhåll. Det är relevant i förhållande till arbetets fokus på övergången mellan projektering och produktion eftersom det visar hur fuktsäkerhet kan beskrivas som något som följer byggnaden genom flera skeden. I ett svenskt sammanhang finns liknande tankar i ByggaF och genom fuktsäkerhetsdokumentation, men det kan även diskuteras hur dokumentationen från produktionen kan bli användbar efter överlämning och i förvaltning. Detta är viktigt eftersom fuktskador inte alltid syns direkt under byggtiden, utan kan visa sig senare.

Finland är i sin tur intressant på grund av kravet på fuktsäkerhetsbeskrivning för tillståndspliktiga byggprojekt. Som det nämnts tidigare i studien ska beskrivningen omfatta kritiska fuktrisker, åtgärder, skydd av material, uttorkning av konstruktioner och ansvariga personer under olika projektfaser. Det här liknar flera av de hjälpmedlen som behandlas i rapporten, men den finska modellen visar en tydlig koppling mellan risker, åtgärder och ansvar. För den svenska delen kan diskussionen därför handla om hur fuktsäkerhetsbeskrivning och fuktsäkerhetsplanen kan användas mer konsekvent för att binda projektering och produktion utan att behöva införa ett helt nytt system.

En viktig begränsning är att denna studie inte har undersökt hur väl systemen fungerar i praktiken i de nordiska länderna. Det går därför inte att säga att deras system är bättre än det svenska. Däremot går det att diskutera om vissa krav eller arbetssätt verkar vara tydligare formulerade. Det är därför jämförelsen i denna rapport blir mest användbar som inspiration till vad som kan förtydligas i övergången mellan projektering och produktion.

7.2 Slutsatser

- Övergången mellan projektering och produktion behöver bygga på en tydlig kedja från kravställning till utförande. Krav som formuleras i tidiga skeden behöver kunna föras vidare genom fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan, kontrollpunkter och fuktsäkerhetsdokumentation.

- De sex identifierade problemområdena hänger nära samman. Oklara ansvarsfördelningar, otydliga krav, otydlig kommunikation, bristande kompetens, bristande dokumentation samt bristande uppföljning och kontroll bör därför hanteras som delar av samma fuktsäkerhetsprocess och inte som fristående problem.

- Fuktsäkerhetsprogrammet är viktigt för att fastställa krav och ansvar tidigt i projektet, medan fuktsäkerhetsbeskrivningen är viktig för att dokumentera projekteringens risker och lösningar. Fuktsäkerhetsplanen är viktig för att föra vidare dessa krav, risker, åtgärder och kontrollpunkter till produktionen.

- Fuktronder, fuktmätningar, kontrollpunkter och avvikelsehantering är viktiga i produktionsskedet eftersom de möjliggör uppföljning av om arbetet utförs enligt planerade fuktsäkerhetsåtgärder.

- Fuktsäkerhetsdokumentationen har en sammanhållande funktion. Den behövs för att information från projekteringen ska kunna användas i produktionen och för att det i efterhand ska gå att visa vad som har planerats, kontrollerats och genomförts.

- De nordiska exemplen visar områden som kan vara intressanta att jämföra med svensk tillämpning, särskilt när det gäller krav, mätning, ansvar och dokumentation.

7.3 Fortsatta studier

Eftersom detta arbete bygger på en kvalitativ dokumentstudie skulle fortsatta studier kunna komplettera resultatet med intervjuer. Det vore fördelaktigt att intervjua exempelvis byggherrar, projektörer, entreprenörer, fuktsakkunniga samt fuktsäkerhetsansvariga inom produktionen. Intervjuer skulle kunna visa huruvida de problemområden som identifierats i dokumenten även upplevs i praktiken. Dessutom skulle det ge en indikation på vilka delar av fuktsäkerhetsarbetet som är svårast att implementera i byggprojekt.

En annan möjlig fortsättning vore att studera ett eller flera byggprojekt där ByggaF eller liknande arbetssätt tillämpas. På så sätt skulle det vara möjligt att följa hur fuktsäkerhetsprogram, fuktsäkerhetsbeskrivning, fuktsäkerhetsplan, fuktronder, fuktmätningar och avvikelsehantering används i övergången från projektering till produktion. Utöver detta skulle det möjliggöra en undersökning av om kontrollpunkter från projekteringen verkligen följer med till produktionen, samt om dessa dokumenteras på ett sätt som är användbart för både utförande och förvaltning.

Ytterligare en möjlighet vore att göra en mer fördjupad jämförelse med de nordiska länderna Norge, Danmark och Finland. I denna studie berörs dessa länder endast i form av en begränsad jämförelse i litteraturstudien. En fortsättning av denna studie skulle därför kunna undersöka hur reglerna fungerar i praktiken, om de har påverkat arbetssättet i byggprojekt samt om vissa delar kan tillämpas i byggprocessen i Sverige utan att skapa onödig administration.

Litteratur

Boverket, *BFS 2024:8,* https://rinfo.boverket.se/BFS2024-8/pdf/BFS2024-8.pdf

Boverket, *Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn,* 2018, https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2018/kartlaggning-av-fel-brister-och-skador-inom-byggsektorn.pdf

Fuktcentrum, *Branschstandard ByggaF – metod för fuktsäker byggprocess,* 2013, https://www.fuktcentrum.lth.se/fileadmin/fuktcentrum/PDF-filer/ByggaF_Branschstandard/1_ByggaF_branschstandard.pdf

Boverket, Boverkets *Nya byggregler,* 2026 https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/byggregelsystemet/nya-byggregler/

Svenskt Trä, *Fukthandbok för säker träbyggnadsproduktion,* 2024 https://www.svenskttra.se/siteassets/5-publikationer/pdfer/fukthandbok-for-saker-trabyggnadsproduktion.pdf

Boverket, *Boverkets byggregler, BBR, BFS 2011:6 med ändringar till och med BFS 2020:4*, 2020 https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2020/konsoliderad-bbr-2011-6-tom-2020-4.pdf

Boverket, *Byggprocessen - Vägledning från PBL kunskapsbanken,* Hämtad 12/5/2026 https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2025/byggprocessen.pdf

RISE, *Så påverkas branschen av Boverkets nya byggregler,* Hämtad 11/5/2026 https://www.ri.se/sv/byggd-miljo/berattelse/sa-paverkas-branschen-av-boverkets-nya-byggregler

Sveriges Riksdag, *Plan- och bygglag (2010:900),* Hämtad 11/5/2026 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan-och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/#K10

Kilpatrick, *Flera nya regler och branschkrav – det här behöver du veta inför 2026,* Hämtad 12/5/2026 https://kilpatrick.se/flera-nya-regler-och-branschkrav-det-har-behover-du-veta-infor-2026/

Bostadspolitik, *Arkitekter: Sämre byggnader med nya byggregler,* Hämtad 12/5/2026 https://bostadspolitik.se/arkitekter-samre-byggnader-med-nya-byggregler/

Boverket, *Kontrollplanens innehåll,* Hämtad 12/5/2026

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/byggprocessen/kontrollplan/kontrollplanens-innehall/

Direktoratet for byggkvalitet, *TEK17 Generelle krav om fukt,* Hämtad 12/5/2026

https://www.dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17/13/vi/13-9#panel1b

Direktoratet for byggkvalitet, *TEK17 Byggfukt,* Hämtad 12/5/2026

https://www.dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17/13/vi/13-14

Social- og Boligstyrelsen, *Bygningsreglementet BR18 Fugt og vådrum*, Hämtad 12/5/2026

https://www.bygningsreglementet.dk/tekniske-bestemmelser/14/krav/?Layout=ShowAll

Miljöministeriet, *Ny förordning förutsätter en fuktsäkerhetsbeskrivning för byggprojekt,* Hämtad 12/5/2026
https://ym.fi/sv/-/ny-forordning-forutsatter-en-fuktsakerhetsbeskrivning-for-byggprojekt

Boverket, *Byggherrens ansvar,* Hämtad 16/5/2026

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/byggprocessen/byggherrens-ansvar/

Sveriges Allmännytta, *Nya byggregler 2025 – vad innebär de för allmännyttan?* Hämtad 10/5/2026

https://www.sverigesallmannytta.se/nya-byggreglerna-ar-har-sa-paverkas-bostadsforetagen/

Boverket, *Möjligheternas byggregler – en vägledning,* Hämtad 10/5/2026

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2020/mojligheternas-byggregler-ny-modell-for-boverkets-bygg--och-konstruktionsregler.pdf

MaléOn, *Vilka ändringar i Boverkets nya byggregler 2025,* Hämtad 11/5/2026

https://maleon.se/vilka-andringar-i-boverkets-nya-byggregler-2025/

Sustend, *Nya BBR 2025 – Möjligheternas byggregler,* Hämtad 11/5/2026

https://sustend.se/nya-bbr-2025/

Svensk Byggtjänst, *Få har använt nya byggreglerna,* Hämtad 11/5/2026

https://byggkoll.byggtjanst.se/artiklar/2026/februari/fa-har-anvant-nya-byggreglerna/

Boverket, *Fuktsäkerhet i BBR – PBL kunskapsbanken,* Hämtad 14/5/2026

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/fuktsakerhet/

Byggteknikförlaget, *Dags att bredda begreppet fuktsäkerhetsprojektering, Hämtad 14/5/2026*

https://cdn.prod.website-files.com/686debefaef71f972990d657/68ac4eba2f9d1a29cfe50660_2024%20Dags%20att%20bredda%20begreppet%20fukts%C3%A4kerhetsprojektering.pdf

Genomlysning ByggaF, *Malmö universitets webbportal, Hämtad 14/5/2026*

https://blogg.mah.se/bygglearn/files/2022/12/RapportGenomlysningBranschstandard.pdf

Göteborgs Stad, *RA-1900-v.5.0_Fuktsäkerhetsplan_produktion, Hämtad 14/5/2026*

https://goteborg.se/wps/wcm/connect/a39b0098-c193-40ff-86dd-de3631a3b477/RA-1900-v.5.0_Fukts%C3%A4kerhetsplan_produktion.doc?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=a39b0098-c193-40ff-86dd-de3631a3b477

Fuktcentrum, *Fuktsäkerhetsdokumentation, Hämtad 14/5/2026*

https://www.fuktcentrum.lth.se/fileadmin/fuktcentrum/PDF-filer/ByggaF-PST/9_Innehaall_fuktsaekerhetsdokumentation__ByggaF-PST.pdf

RISE, K*ritiskt fukttillstånd för material – ett verktyg vid fuktsäkerhetsprojektering, Hämtad 15/5/2026*

https://www.ri.se/sv/byggd-miljo/trateknik/berattelse/kritiskt-fukttillstand-for-material-ett-verktyg-vid

Fuktsäkert byggande, *Fuktsäkerhetsprojektering*, Hämtad 15/5/2026

https://fuktsaker.se/fukt/fuktsakerhetsprojektering/

Upphandlingsmyndigheten, *Jämför kriterier – fuktronder, Hämtad 15/5/2026*

https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kriterier/jamfor-kriterier/

Boverket, *Val av kontroller, Hämtad 15/5/2026*

https://www.boverket.se/sv/byggande/forebygg-fel-brister-skador/kontroller/undvika-fel/val-kontroller/

Stockholmsstad, *kontrollplaner och ritningar*, Hämtad 15/5/2026

https://bygglov.stockholm/sok-lov-eller-anmalan/exempel-pa-kontrollplaner-och-ritningar/

Villaägarna, *Fuktsäkerhetsprogram Småhus 23 FPS 23, Hämtad 16/5/2026*

https://www.villaagarna.se/globalassets/dokument/produktgranskning/7.-fuktsakerhetsprogram-2023-09-20---kopia.pdf

Göteborgs Stad, *RA-1903-v.5.0_Fuktsäkerhetsbeskrivning, Hämtad 16/5/2026*

https://goteborg.se/wps/wcm/connect/97b409f4-9259-4f06-a83a-1a972be690ab/RA-1903-v.5.0_Fukts%C3%A4kerhetsbeskrivning.doc?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=97b409f4-9259-4f06-a83a-1a972be690ab

Jönköpings kommun*, Fuktskyddsbeskrivning, Hämtad 16/5/2026*

https://www.jonkoping.se/download/18.585777ba197584bca3d6249/1749631678893/Fuktskyddsbeskrivning%20en-%20och%20tv%C3%A5bostadshus.docx